ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА. ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

DOI: 10.34015/2523-4552.2021.3.07
УДК 340.15

Сокальська О. В.,
кандидат юридичних наук, доцент
e-mail: co2001@ukr.net
ORCID: 0000-0001-8737-0829

КОНЦЕПЦІЯ ВИПРАВНОГО ПОКАРАННЯ БЕНДЖАМІНА РАША

Автором проаналізовано есе *Дослідження впливу публічних покарань на злочинців і суспільство* (1787 р.) одного із піонерів американської пенології, соціального реформатора Бенджаміна Раша. Визначено основні складові концепції виправного покарання, розробленої Б. Рашем, її витоки, зв'язок з європейським пенальним дискурсом, а також вплив ідей просвітника на формування американських пенітенціарних систем.

Ключові слова: Бенджамін Раш; публічні покарання; каторжні роботи; будинок покаяття; одиночне ув'язнення.

Автором проаналізовано ессе *Исследование влияния публичных наказаний на преступников и общество* (1787 г.) одного из пионеров американской пенологии, социального реформатора Бенджамина Раша. Определены основные составляющие концепции исправительного наказания Бенджамина Раша, её источники, связь с европейским пенальным дискурсом, а также влияние на формирование американских пенитенциарных систем.

Ключевые слова: Бенджамин Раш; публичные наказания; каторжные работы; дом покаяния; одиночное заключение.

Постановка проблеми. Вітчизняна наука, до певної міри, залишається осторонь дискусій щодо методології досліджень історії пенітенціарних систем. Модерністичний підхід «старої» школи у 70–80-х роках ХХ ст. поступився ревізійністському, на зміну якому прийшла нова парадигма, що ґрунтувалася на постулатах соціальної історії. А наші дослідники все ще, переважно, послуговуються імперськими підручниками з тюрмознав-

ства ХІХ – початку ХХ ст. (хоча, завдяки технічному прогресу, доступні не лише праці останніх років, а й першоджерела). Це часто призводить до спотворення фактів і тиражування сумнівних тверджень, давно заперечених у зарубіжній історіографії. Чого варте лише написання прізвища та імені бенедиктинця Жана Мабільона у наукових розвідках українських та російських авторів (уже не кажучи про його ідеї): якщо донедавна воно подава-

лося як Мобільйон, а ім'я вказувалося Жан або Жак¹, то у статті Н. О. Шанідзе 2017 р. монах уже перетворився на Жана Любильйона [2, с. 82]. Але цим грішать не лише дослідники з пострадянського простору. Для прикладу наведемо статтю польського вченого у галузі кримінального та кримінально-виконавчого права Т. Каліша *Позбавлення волі у перспективі еволюції пенітенціарних систем і зміни пенологічних концепцій* (*Kara pozbawienia wolności w perspektywie ewolucji systemów penitencjarnych oraz zmian w zakresie koncepcji penologicznych*) 2020 р., у якій автор, послуговуючись лише вторинними джерелами, здебільшого роботами Л. Рабіновича 1933 р. (критична рецензія на яку, авторства Я. Хейтлера, опублікована ще 1936 р. з резюме, що в ній немає нічого з області тюремної науки [3, р. 15]) та М. Сенковської 1961 р., тиражує усталені тези про Мобільйона як першого автора концепції одиночного ув'язнення, що описав режим флорентійського притулку Св. Філіппо Нері (хоча Мобільйон не був прихильником суворого одиночного ув'язнення і притулок не описував – О. С.), квакерів, які побудували 1790 р. одиночну тюрму у Філадельфії й заснували пенсильванську пенітенціарну систему й т.і. [4].

У публіцистичній і навчальній літературі один із фундаторів американської пенітенціаристики Бенджамін Раш (Benjamin Rush) поступається за популярністю

Ж. Мобільйону, Дж. Говарду чи Дж. Бентаму, але все ж є доволі згадуваним, переважно в контексті формування пенсильванської пенітенціарної системи та філантропічного руху у Філадельфії. Однак, ні у вітчизняній історіографії, ні загалом на пострадянських теренах його роботи з пенології не були предметом наукового пошуку.

Постановка завдання. На матеріалах першоджерел, зокрема есе Б. Раша *Дослідження впливу публічних покарань на злочинців і суспільство* (*An enquiry into the effects of public punishments upon criminals and upon society*) 1787 р. [5], визначити та проаналізувати його погляди на систему та мету покарань, процедурні аспекти призначення та відбування покарання у виді позбавлення волі, окреслити їх зв'язок з європейським пенальним дискурсом та вплив на формування американських пенітенціарних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У загальних роботах зарубіжних авторів, передусім американських, з проблематики пенітенціарних систем XVIII–XIX ст. есе Б. Раша згадується лише побічно, здебільшого в аспекті фундації Філадельфійського товариства полегшення страждань у в'язницях (Philadelphia Society for Alleviating the Miseries of Public Prisons), або ж дослідники наводять короткі цитати з нього. Винятком є роботи М. Меранце та Н. К. Тітерса [6; 7; 8], у яких ґрунтовно проаналізовано погляди Доктора Раша щодо найбільш доцільних видів покарань та режиму

¹ Див. детальніше: Сокальська, О. (2020). Некритичне цитування та відвертий плагіат в історико-тюрмознавчих дослідженнях (Чи запроваджував І Нікейський собор інститут *procuratores pauperum*?). *Вісник Пенітенціарної асоціації України*, (3), 24-36 [1].

їх відбування. Значний інтерес, з огляду на обрану тему, становить дисертаційне дослідження В. А. Ханнікатта, який розглянув ідеї Б. Раша та С. Ромілли через призму формування загального пенологічного дискурсу [9].

Виклад основного матеріалу. Наприкінці XVIII ст. упевненість у виправному потенціалі покарання утвердилась не лише серед євангелістів-реформаторів, але й просвітників-матеріалістів. Відповідно сформувався необхідний ґрунт для поширення й реалізації не тільки ідеї покращення умов утримання, але й зміни концепції покарання. Матеріалістична психологія, зруйнувавши бар'єр між тілом і свідомістю, пропонувала наукове пояснення концептів тюремних реформаторів, що моральні установки й поведінку людей можна змінити шляхом дисципліни тіла. Тези матеріалістів, як слушно зазначав М. Ігнат'єв, сприяли певній медікалізації пенологічного дискурсу. [10, р. 67–70]. Реформа за покращення устрою в'язниць була частиною широко руху за соціальні перетворення, зокрема й дотримання норм гігієни в лікарнях, робітних будинках, подолання пауперизму та злочинності, що сприймалися як соціальні хвороби. На теоретичному рівні зазначені ідеї знайшли відображення у працях Дж. Хенвея, П. Ж. Ж. Кабаніса та ін. Проблематика в'язниць та режиму утримання засуджених стала однією зі сфер професійних інтересів лікарів (у Британії до реформи місць ув'язнення активно долучилися лондонські лікарі Дж. К. Леттсом, Дж. Фозергілл, В. Сміт), які від рекомендацій щодо підтримки гієни та санітарного стану

в'язниць перейшли до формування концепту виправлення-лікування делінквентів. І такі тенденції простежувалися по обидва боки Атлантики. Одним із найбільш знаних представників цього напрямку був американський лікар, громадський і політичний діяч Б. Раш. Як писав Н. К. Тітерс, мабуть, ніхто не передбачив такої кількості сучасних пенальних реформ як Б. Раш. Коло його інтересів вражає: медицина, психіатрія, дієтологія, види покарань, скасування смертної кари та рабства [8, р. 306].

Бенджамін Раш (1746–1813 рр.) – лідер американського Просвітництва, один із батьків-засновників США, представник Пенсильванії на Континентальному конгресі. Він підтримував дружні стосунки з Б. Франкліном, Дж. Адамсом, Т. Джефферсоном та іншими діячами американської революції. Під час війни за незалежність служив хірургом у Континентальній армії. 1778 року вийшов у відставку й повернувся до медичної практики у Філадельфії, де займався також викладацькою, громадсько-політичною й філантропічною діяльністю [11].

Ще під час навчання в Единбурзькому університеті 1766–1768 рр. Б. Раш налагодив дружні стосунки з представниками британської інтелектуальної еліти, у тому числі з відомими квакерами і активістами реформаторського руху Дж. К. Леттсом та Дж. Фозергіллом, з якими підтримував активне листування, у тому числі з питань тюремних перетворень, після повернення на батьківщину. Б. Раш був ревним християнином, але не обмежувався віровченнями однієї конфесії, описуючи свої

релігійні погляди як «суміш ортодоксії й інакомислення більшості наших християнських церков» [12]. Доктор Раш виступав за широкі соціальні перетворення, скасування рабства, безкоштовну освіту, у тому числі й для жінок, фундацію закладів для психічнохворих тощо.

У літературі поширена теза, що після укладення миру 1783 р. відомі громадські діячі Філадельфії на чолі з Б. Франкліном, Б. Рашем, В. Бредфордом і К. Лаунсом організували рух за перегляд кримінальних законів 1718 р., у результаті чого 1786 р. було ухвалено новий кримінальний кодекс Пенсильванії¹. Однак, з огляду на подальшу критику системи покарань, які закріпив кодекс 1786 р., очевидно, Б. Раш не мав безпосереднього відношення до його укладання. Хоча й активно відстоював ідею скасування смертної кари. Автор ґрунтовного дослідження життєпису Б. Раша Д. Ф. Хоук не згадує про його участь у розробці кримінальних законів, натомість звертає увагу на скептичне ставлення громадськості Пенсильванії до його ідей, у тому числі через їх надмірний зв'язок з релігією. Також Д. Ф. Хоук зазначає, що 1786 р. реформаторські проекти Б. Раша ще не поширилися на проблеми злочинців і відбування покарання. Прогнозник звернув увагу на це питання лише стикнувшись з групою засуджених, які виконували громадські роботи, підмітаючи вулицю поблизу його будинку. Б. Раш запропонував

їм пиво з патокою і, поспілкувавшись, відчув не лише симпатію, але й повагу до того, як вони переносять публічне покарання і приниження [11, р. 363–364].

Засуджені, що виконували громадські публічні роботи, з'явилися на вулицях міст Пенсильванії у результаті нововведень кримінального закону 1786 р., який за більшість тяжких злочинів встановив покарання у виді тюремного ув'язнення у поєднанні з каторжними роботами. У преамбулі йшлося про неефективність смертної кари як покарання, що не відповідає основним цілям: виправляти та перевиховувати, а також утримувати інших від вчинення подібних діянь. Останнє, на думку авторів закону, найкраще досягалося б шляхом тривалих публічних і ганебних каторжних робіт, які б відповідно впливали на людей. Тому виконувати примусові роботи засуджені повинні були не лише у в'язницях і виправних будинках, але й на вулицях міст, дорогах, шахтах, будівництві тощо [15].

Публічність ув'язнених, які раніше були сховані за в'язничними мурами, а тепер вийшли на вулиці, зв'язані ланцюгами, одягнені в принизливий різнокольоровий одяг з тачками в руках, привертала увагу громадськості. Відношення до них було неоднозначним: одні співчували публічному приниженню, в інших вони викликали відразу чи страх. Акт 1786 р. відразу охрестили «законом про тачки» («Wheelbarrow Law»).

¹ Див.: Barnes H. E. The Evolution of penology in Pennsylvania : a study in American social history. 1927. 414 р. [13, с. 81]. Цитату Г. Барнса майже дослівно (у перекладі) повторила С. Васильєва у монографії «В темнице был, и вы пришли ко Мне...», але без посилання на джерело [14, с. 78].

Негативне сприйняття в американському суспільстві публічної, тяжкої, принизливої праці, пояснювалося не лише гуманізмом жителів Пенсильванії, але й традиційним ставленням до неї як такої, що її виконують переважно раби. Отже, фактично, засуджені прирівнювалися за статусом до чорношкірих рабів [9, р. 95]. І це в країні, яка нещодавно проголосила свободу найвищою цінністю.

Доктор Раш не залишився осторонь дискусій щодо доцільності публічних каторжних робіт. 9 березня 1787 р. на засіданні Товариства сприяння політичним питанням, що проходило в будинку Б. Франкліна у Філадельфії, він виступив з доповіддю на тему впливу публічних покарань на засуджених і добродесних городян. Потому вона була опублікована в газеті, а у квітні 1787 р. видана окремою брошурою *Дослідження впливу публічних покарань на злочинців і суспільство* (*An enquiry into the effects of public punishments upon criminals and upon society*) [5].

Критика Б. Раша була направлена на публічні каторжні роботи. Всі законодавці в усі часи, зазначав він, вважали, що покарання мають бути публічними (смертна кара, порка, виставляння біля ганебного стовпа та ін.), але це є пережитком й попередженням. Публічні кари не можуть сприяти досягненню цілей, визначених законом, зокрема виправлення правопорушників і попередження злочинів. Навпаки, всі вони мають тенденцію робити поганих людей ще гіршими й лише приводять до росту злочинності. Виправлення аж ніяк не може бути досягнене через публічні кари, оскільки ганьба, яку відчуває злочинець, пригнічує відчуття при-

родного сорому – необхідної складової доброчесності. Публічні каторжні роботи сприяють тому, що праця асоціюється виключно з приниженням, недостойним добродесного громадянина заняттям. Таке покарання не викликає ніяких позитивних змін ні у тілі, ні у свідомості засудженого; надмірна демонстративність, коли городяни щодня спостерігають за цим, робить його звичним, злочин сприймається як частина повсякдення або й забава для натовпу. Публічні страти більше руйнують моральні якості сотень городян, ніж залякують їх. І ці недоліки, не можуть не переважити сумнівну матеріальну вигоду для штату від публічних каторжних робіт [5, р. 3–5].

На думку В. А. Ханнікатта, погляди Б. Раша на злочини й покарання сформувалися під впливом християнських догматів євангелістів (зокрема про можливість для будь-кого, навіть запеклого злочинця, покаятися і виправитися) і професійних знань з медицини, психології та психіатрії [9, р. 80–81, 96]. Також помітний вплив європейських просвітників, зокрема Ч. Беккарія та В. Пейлі. Саме тези англійського філософа про одиночне ув'язнення як найбільш ефективне покарання для досягнення цілей виправлення та запобігання злочинам [16, р. 349, 543–545] розвинуті Б. Рашем у зазначеній роботі.

Бенджамін Раш дивився на злочинність як на хворобу або епідемію, а на правопорушника як на пацієнта, який несе загрозу іншим (заражає) і потребує лікування (як хірург рятує тіло, відсікаючи хвору тканину, так і злочинця слід «ампутовати» чи відсікти від здорової ча-

стини суспільства, помістивши на такий собі карантин). Він вірив, що релігійний вплив і праця сформують необхідні навички й риси характеру, а наукові методи дозволять виправити людину. Як вчений, він був впевнений, що експерименти під відповідним контролем, який вважав основним фактором, дадуть очікувані результати [9, р. 80–81, 96].

Апелюючи до християнських норм, Б. Раш закликав побачити в злочинцях членів великої людської родини і повернути їх на шлях благочестя. Задля цього не потрібно скасовувати покарання, лише змінити місце і спосіб їх виконання. Грунтуючись на професійних знаннях, автор визначав, що саме найефективніше буде сприяти виправленню злочинця й поверненню його в суспільство, і разом з тим, буде достатньо суворим та нестерпним покаранням.

Категорія свободи – найбільшої цінності для людини як ніколи актуалізувалася під час революційних подій. Отже, її позбавлення чи обмеження, на думку автора, достатній еквівалент смерті. Також Б. Раш апелював до родинних почуттів і прив'язаності до близьких – розлука з ними в умовах несвободи була б найтяжчим покаранням. Схильність надавати більшого значення невідомому, наштовхнула Б. Раша на думку, що покарання має бути сховано від очей і бути невизначеним як для самого злочинця, так і для суспільства. Види покарань встановлювалися б законом, але не було б визначено, які саме кари призначатимуть судді за те чи інше правопорушення. Це, як вважав Б. Раш, запобігатиме звиканням до покарань, оскільки призвичаюючись, злочинці перестають боя-

тися кари. Тривалість покарання буде обмежена, але його реальні строки засудженому будуть невідомі.

Коли автор переходив до «плану реформ», розробленого з урахуванням згаданих «аксіом» людської психіки, то гуманізм просвітника все більше витіснявся описами бузувірських експериментів над живими істотами. М. Меранце назвав це готичним світом, створеним Б. Рашем, у якому невизначеність й утаємниченість покарань досягли міфічного жаху [6, р. 134]. Для утримання злочинців пропонувалося у віддаленій частині штату, серед гір і болотистої місцини, звести великий будинок покаюння (house of repentance), шлях до якого мав бути складний і понурий; на брамі – постійно б перебувала сторожа, двері мали бути металеві, щоб відкривалися зі звуком і моторошним відлунням, які б «пронизували душу». Тюремникам у присутності засуджених заборонялося проявляти позитивні емоції чи прихильність. Щоб посилити моторошність цієї «обителі дисципліни й суворості», назва її повинна відбивати призначення [5, р. 12–13].

Основними складовими запропонованої моделі виконання покарання Б. Раш називав: фізичні обмеження/покарання («bodily pain»), працю, релігійні практики («watchfulness»), усамітнення («solitude») і мовчання («silence») [5, р. 12–13]. Для визначення міри фізичного впливу слід було володіти знаннями з фізіології людини, знати які процеси виникають у нервовій системі. В'язнична праця, по-перше, дозволяла закладу бути самоокупним (хоча б частково) та приносила користь штату, по-друге, слугувала меті виправлення злочинця, який

отримував таким чином позитивні навички, самовдосконалювався. Праця – основна чеснота добропорядного громадянина, на противагу неробству, розглядалася Б. Рашем як позитивне благо. Відповідно, запленим злочинцям у ньому мало бути відмовлено. У наступному есе 1788 р. він писав, що за найтяжчі злочини гуманним еквівалентом смертної кари може бути: за вбивство I ступеня – одиночне ув'язнення, темрява й повна відсутність роботи, за вбивство II ступеня – одиночне ув'язнення, праця, з дозволом на освітлення камери і т.і. [17, р. 175].

Щоб ці «фізичні» методи впливу мали більший ефект, їх слід супроводжувати регулярними релігійними заняттями. Все це мало поєднуватися з чистотою (яку Б. Раш вважав безумовною складовою доброчесності [9, р. 100]) і простою, корисною їжею. Гігієна – необхідна умова подолання епідемій, мала справити такий ефект і на злочинні нахили. Режим відбування покарання міг бути суворішим чи більш поблажливим в залежності від виду вчиненого злочину та позитивних змін у поведінці та моральних якостях засудженого [5, р. 13–14]. Таким чином, як робить висновок Н. К. Тітерс, Б. Раш передбачив впровадження класифікації засуджених й індивідуалізації виправного режиму [8, р. 308].

Доктор Раш називав описаний ним заклад «машиною» для відновлення доброчесності. Він досить детально виклав методику такого перетворення, поєднавши раніше відомі елементи, зокрема релігійні настанови, одиночне ув'язнення, мовчання, контроль, з медичним науковим підходом до пенології.

Якщо Дж. Бентам, у цей же період, намагався упровадити у пенітенціарній системі Паноптикону архітектурні, управлінські новації й технічні винаходи, то Б. Раш прагнув застосувати досягнення медицини, психології, психіатрії задля виправлення і перевиховання злочинців.

Щодо будинків покаюння Б. Раш проводив аналогію з лікарнями: чому в кожному штаті відкривають заклади для боротьби з тілесними недугами, асигнуючи на це величезні кошти, однак виступають проти організації місць для подолання моральних вад. Видатки на утримання таких закладів були б цілком виправданими й значно меншими ніж ті, які йшли на утримання звичайних тюрем.

Закритість, утаємниченість карно-виправних закладів Б. Раш обґрунтовував також тим, що злочин є плямою на репутації особи, яку можна змити лише виправленням, і неpubлічні покарання найкраще сприяли б цьому. Можемо припустити, що такий підхід міг бути запозичений як з традиційних ще з Середньовіччя практик ув'язнення політичних супротивників, так і досвіду європейських в'язничних робітних чи виправних будинків, де в одиночних камерах, без особливого розголосу батьки утримували неповнолітніх за проступки чи аморальну поведінку (про це згадувалося й у книзі Дж. Говарда *Стан тюрем Англії та Уельсу*, яку Б. Раш високо цинив, називаючи себе учнем і палким шанувальником реформатора [11, р. 364]).

Своє есе Б. Раш завершував, у дусі євангелістських проповідників, на піднесеній ноті описом картини як жителі міст і селищ, рахуючи роки

до звільнення з «будинку покаяння» одного з членів громади, зустрічають його, друзі та родичі вітають зі сльозами на очах і всі навкруги вигукують: «Наш брат був втрачений і повернувся, був мертвим і ожив» [5, р. 17]. Така риторика була закріплена і в преамбулі статуту новоствореного у травні 1787 р. Філадельфійського товариства полегшення страждань у в'язницях [18], одним із фундаторів якого, разом з іншими громадськими та релігійними лідерами Пенсильванії, став Б. Раш.

Попри певний ідеалізм, а в інших питаннях – невиправдану, з сучасної точки зору, жорстокість концепції Б. Раша, все ж слід констатувати, що це перша робота по обидва боки Атлантики, в якій пролунала гостра, послідовна критика публічних каторжних робіт. Виду покарання, яке у цей період домінувало в пенальних практиках більшості європейських країн. Праця у Б. Раша – це шлях до доброчесності й спосіб забезпечити своє існування, а не виснажливе заняття, ганебне для добропорядної людини. І це те, що відрізняє модерні виправні концепції від доктринальних підходів до в'язничної праці XVI–XVII ст. Таким чином, у США відмова від публічних каторжних робіт відбувається раніше, оскільки в штатах вони не настільки масово застосовувалися як у країнах континентальної Європи, де замінили галери й тілесні кари.

Не можемо не відзначити, що більшість тез Б. Раша щодо процедурних питань виконання покарань були новаторськими й доволі прогресивними, зокрема про диференціацію строків та режиму відбування покарання в залежності від тяжкості злочину, особистих якостей зло-

чинця, його поведінки під час ув'язнення. Характер, строки й режим утримання мали б визначати спеціальні судді, які також були зобов'язані раз чи двічі на рік відвідувати в'язницю. Автор наполягав на контролі не лише за засудженими, але за тюремною адміністрацією, щоб запобігти зловживанням та корупції.

Доктор Раш, як і В. Пейлі, великі надії покладав на виправний потенціал одиночного ув'язнення [11, р. 366]. У цьому сенсі його ідеї близькі підходам англійських тюремних реформаторів, що започаткували суворе одиночне утримання у виправному будинку в Петворті й в'язничному комплексі у Глостері. У країнах, розділених океаном, ці процеси відбувалися майже паралельно.

Разом з тим, робота Б. Раша наочно ілюструє тонку грань між просвітницькими ідеями та переконаннями, що тюремне ув'язнення є більш гуманним видом покарання, і «новою концепцією виправлення», що передбачала процедури, які спричиняли страждання ще гірші ніж смерть. В. А. Ханнікатт вважає, що реформатори не були ні лицемірами, ні навмисно жорстокими, благородні наміри замінити смертну кару виправленням настільки засліпили їх, що вони не бачили очевидних вад таких новацій [9, р. 101].

Висновки. Отже, 1787 р. Б. Раш представив на розсуд громадськості Філадельфії оригінальний пенальний проєкт, абсолютно відмінний як від діючих у штатах карцеральних практик, так і від європейських дисциплінарних моделей, які, здебільшого передбачали одиночну сегрегацію лише в нічний час. Його підхід ґрунтувався на нормах християнсь-

кої моралі, як вони переставлені у віровченнях євангелістів, ідеях європейських просвітників і тюремних реформаторів (Ч. Беккарія, В. Пейлі, Дж. Говарда), знаннях з медицини, психології, психіатрії і передбачав певну медикалізацію сфери відбування покарань.

Не всі ідеї Б. Раша були сприйняті громадськістю Філадельфії. На шпальтах газет автора і засуджували, і відкрито глузували з нього. Проект, запропонований Б. Рашем, називали планом гуманного серця, але дикої, візіонерської уяви, який неможливо реалізувати в силу людської природи й особливостей психіки, що більше підходить для управління Утопією, ніж для громади Пенсильванії [19, р. 161].

Але брошура Б. Раша набула популярності [20, р. 193–194], послідовна критика публічних каторжних робіт співпала з загальним невдоволенням цим нововведенням. Окрім того його ідеї, були суголосні європейському реформаторському руху у сфері соціальної опіки й виконання покарань, що не міг оминути й молоду незалежну державу. І робота Б. Раша виступила певним каталізатором цього процесу у Пенсильванії.

Унаслідок чого у травні 1787 р. громадські діячі й лідери релігійних громад штату об'єдналися й започаткували Філадельфійське товариство полегшення страждань у в'язницях. Як зазначав Б. Раш у листі до лондонського колеги Дж. К. Леттсома, формуванню товариства, з поміж іншого, у незначній мірі, сприяла публікація брошури про вплив публічних покарань на злочинців та суспільство [21, р. 417]. Саме недоліки новоухваленого закону 1786 р., особливо в частині публічних каторжних робіт, на якого покладали надії реформатори, спонукали до пошуку шляхів удосконалення діючої системи покарань й започаткування тюремного філантропічного руху. Більшість ідей Б. Раша щодо виправного покарання були реалізовані у процесі реформування системи покарань та режиму утримання засуджених у державних в'язницях та пенітенціаріях штату Пенсильванія упродовж 1790–1840 рр. Крім, хіба що невизначених строків покарання, але й ця новація була впроваджена, лише набагато пізніше, у засадах діяльності Елмірського реформаторію.

Список використаних джерел

1. Sokalska, O. (2020). Uncritical citations and outright plagiarism in the history of prisons studies (Did the First Council of Nicaea introduce the institute of procuratores pauperum?). *Bulletin of the Penitentiary Association of Ukraine*, 3, 24-36. <https://doi.org/10.34015/2523-4552.2020.3.03>
2. Шанідзе, Н. О. (2017) Теоретико-методологічні засади пенітенціарної філософії. *Вісник НТУ «ХПІ»*. Серія: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. Харків : НТУ «ХПІ» [Shanidze, N. A. Theoretical and methodological foundations of the penitentiary philosophy. *Bulletin of NTU "KhPI". Series: Actual problems of Ukrainian society development*], 29 (1251), 82–85.
3. Haytler, J. (1936). *O podstawy nauki w więziennictwie*. Warszawa.
4. Kalisz, Tomasz (2020). Kara pozbawienia wolności w perspektywie ewolucji systemów penitencjarnych oraz zmian w zakresie koncepcji penologicznych. *Zgromadzenia*

stanowe i organy przedstawicielskie w dziejach. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Marianowi Józefowi Ptakowi. Wrocław : Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego, 195–216. DOI: 10.34616/23.20.035

5. Rush, Benjamin (1787). *An enquiry into the effects of public punishments upon criminals and upon society*: read in the Society for Promoting Political Enquiries, convened at the house of His Excellency Benjamin Franklin, Esquire, in Philadelphia, March 9th, 1787 Philadelphia : Printed by Joseph James, in Chesnut-Street.

6. Meranze, Michael (1996). *Laboratories of Virtue: Punishment, Revolution, and Authority in Philadelphia, 1760-1835*. UNC Press Book.

7. Meranze, Michael (1984). The Penitential Ideal in Late Eighteenth-Century Philadelphia. *The Pennsylvania Magazine of History and Biography*, 108 (4), 419–450.

8. Teeters, N. K. (1943). Benjamin Rush, Pioneer Penal Reformer. *The Prison Journal*, 23(2), 306–309. <https://doi.org/10.1177/003288554302300202>

9. Hunnicutt, Wendell Allen (2010). *Romilly and Rush: The Parallel Paths of Penal Reform in Britain and America*. (PhD thesis). The University of Texas at Arlington.

10. Ignatieff, Michael (1978). *A just measure of pain : the penitentiary in the industrial revolution, 1750-1850*. New York : Pantheon Books.

11. Hawke, David Freeman (1971). *Benjamin Rush; Revolutionary Gadfly*. The Bobbs-Merrill Company, Inc.

12. Letter to John Adams from Benjamin Rush, 5 April 1808 URL: <https://founders.archives.gov/documents/Adams/99-02-02-5236> (дата звернення: 03.09.2021).

13. Barnes, H. E. (1927). *The Evolution of penology in Pennsylvania : a study in American social history*. Indianapolis : Bobbs-Merrill.

14. Васильева, С. А. (2019). «В темнице был, и вы пришли ко Мне...» : история зарождения практики тюремного служения в протестантской традиции и его влияние на ход пенитенциарных реформ в Америке, Европе и России. Москва : Проспект [Vasilyeva, S. A. (2019). "I was in prison, and you came to me...". *The history of the origins of prison ministry in the Protestant tradition and its impact on the course of penitentiary reform in America, Europe, and Russia*. Moscow : Prospect].

15. An Act amending the penal laws of this state. *The Statutes at Large of Pennsylvania*. URL: <http://www.palrb.us> (дата звернення: 02.10.2021)

16. Paley, William (1785). *The Principles of Moral and Political Philosophy*. London, R. Faulder.

17. Rush, Benjamin (1806). An Enquiry into the Justice and Policy of Punishing Murder by Death, 1788. In. *Essays: Literary, Moral, and Philosophical*. Philadelphia : Printed by Thomas and William Bradford 364 p.

18. The Constitution of The Philadelphia Society for Alleviating the Miseries of Public Prisons. In *Act of Incorporation and Constitution. Philadelphia Society for Alleviating the Miseries of Public Prisons*. J. Harding, printer, 1835, 4–5.

19. Mease, James (1811) *Picture of Philadelphia: Giving an Account of Its Origin, Increase and Improvements in Arts, Sciences, Manufactures, Commerce and Revenue : with a Compendious View of Its Societies, Literary, Benevolent, Patriotic, and Religious : Embracing the Public Buildings, the House of Refuge, Prison, New Penitentiary, Widows' and Orphans' Asylum, Fair Mount Water Works*. Philadelphia : Robert Desilver.

20. Vinson, M. (1989). The Society for Political Inquiries: The Limits of Republican Discourse in Philadelphia on the Eve of the Constitutional Convention. *The Pennsylvania Magazine of History and Biography*, 113(2), 185–205.

21. Butterfield, Lyman Henry (Ed.). (1951). *Letters of Benjamin Rush: Volume I: 1761-1792*. Princeton University Press.

O. Sokalska, PhD in Law, Associate Professor

e-mail: co2001@ukr.net; ORCID: 0000-0001-8737-0829

Benjamin Rush's concept of reforming punishment

The article analyzes an essay by one of the pioneers of American penology, the social reformer Dr. Benjamin Rush *An enquiry into the effects of public punishments upon criminals and upon society*, 1787. The author identifies the main components of Rush's concept of punishment, its sources, its connection with the European penal discourse, and its influence on the formation of American penitentiary systems.

In 1787, Benjamin Rush presented to the Philadelphia public an original penal project quite different from both the current carceral practices in the states and the European disciplinary models. Solitary confinement occupied an important place in this concept. He considered the main elements of the correctional punishment regime to be: bodily pain, labour, watchfulness, solitude and silence.

This is the first publication on either side of the Atlantic to offer a coherent critique of public servitude, the type of punishment that dominated penal practices in most European countries during this period. Labor in Rush's conception is a path to virtue and a way to secure one's livelihood, not a grueling occupation shameful to a well-meaning man.

The basis of Rush's teachings on punishment were the norms of Christian morality, when rearranged in Christian evangelicals, the ideas of European enlighteners and prison reformers (C. Beccaria, W. Paley, J. Howard), knowledge of medicine, psychology, psychiatry. His approach involved a measure of medicalization of punishments.

Keywords: *Benjamin Rush; public punishment; hard labor; house of repentance; solitary confinement.*